

Familia Bucuța – printre elitele intelectuale

<https://doi.org/10.29081/SCSSF.2025.54.11>

Lucia Borș-Bucuța, *Emanoil Bucuța în memorii*, Constanța, Editura Ex Ponto, 2025

Biblioteca Județeană „Ioan N. Roman” Constanța continuă munca de restituire a unor valori culturale care merită să fie aduse în atenția publicului. Cel mai recent proiect al acestei instituții este publicarea cărții Luciei Borș-Bucuța, *Emanoil Bucuța în memorii* (Constanța, Editura Ex Ponto, 2025), volum editat de către Corina-Mihaela Apostoleanu.

Emanoil Bucuța a fost un scriitor cunoscut în perioada interbelică, apreciat ca publicist și creator de școală biblioteconomică în spațiul românesc. Din sinteza cronologiei lui Emanoil Bucuța, rezultă că absolventul de litere și filosofie, cu studii la București și la Berlin, a avut o activitate prodigioasă, pe mai multe planuri: a fost un mare etnolog, scriitor, membru în multe asociații. În 1923, publică volumul „Românii dintre Vidin și Timoc” (București, Editura „Cartea Românească”). Emanoil Bucuța a urmat la Berlin și studii de etnografie și a luat parte la seria de cercetări etnografice organizate de Institutul Social Român sub direcția lui Dimitrie Gusti, în diferite zone ale țării, iar această carte reflectă preocupările sale etnologice și etnografice; devenind membru în Societatea Etnografică Română.

Din vasta sa activitate de traducător au rămas mai multe volume: în 1926, traduce în limba română „Cartea ceaiului, o armonie japoneză de artă, cultură și viață” de Okakura Kakuzo (București, Editura Fundației Culturale „Principele Carol”); în 1932, apare volumul Goethe, „Poezii” în traducerea lui Emanoil Bucuța și Panait Cerna (București, Editura Universala Alcalay); în 1946, traduce *Basme rusești*. A scris poezie (în 1920, publică „Florile inimei: miniaturi, oglinzi, cântece de leagăn” (București, Editura „Cartea Românească”); povestiri (în 1925, apare volumul de povestiri „Legătura roșie” (București, Editura: Fundația Culturală Regală „Principele Carol”); romane (în 1927, publică „Fuga lui Șefki” (Editura „Cartea Românească”), obține Premiul Societății Scriitorilor Români pe anul 1928; în 1930, îi apare romanul „Maica Domnului de la Mare” (București, Editura „Cartea Românească”); în 1938, publică romanul „Capra neagră” (București, Editura Casei Școalelor și a Culturii Poporului), în 1936, vede lumina tiparului îndrumarul metodologic „Biblioteca Satului” (București, Fundația Culturală Regală „Principele Carol”); în 1937, apare studiul „Duiliu Zamfirescu și Titu Maiorescu în scrisori”; în 1940, tipărește „Sufletul de la granițe” (București, Casa Școalelor) etc.

Cel care avea să devină, în 1941, membru corespondent al Academiei Române a avut funcții publice: director la „Cultura poporului”; în 1932 a fost secretar general al Ministerului Cultelor și Artelor și cu aceeași funcție între anii 1939 și 1940; în 1943 e membru fondator al „Asociației pentru literatura română și cultura poporului român din Transilvania”; membru al unor asociații culturale de rang național, între care:

Societatea Scriitorilor Români, Asociațiunea Transilvană, publicând multe studii în reviste valoroase.

Memoriile încep cu Întoarcerea în țară, continuând cu alte capitole intitulate: *Eufimia, În pragul faptei, Nădejdi – realizări, În plină activitate, Viața împrăștiată, Ultimii ani. 1938-1946*, urmate de documente referitoare la viața și activitatea lui Emanoil Bucuța. Din memoriile sale rezultă o personalitate complexă, preocupată de artă, folclor, bibliotecă, istoria, economia și viața culturală a Balicului, literatură, traduceri etc., implicată în sfera socială, economică, turistică, în organizații de conducere. Emanoil Bucuța a avut o cultură profundă, dublată de discreția, noblețea sufletească și efortul continuu de a promova cultura românească, mai ales în perioada interbelică. Scriitor, eseist și om de cultură, Bucuța este nu doar o figură publică, ci și un pasionat de ideea românismului, fiind preocupat de cunoașterea și promovarea spiritului național. Emanoil Bucuța a fost un om responsabil, și-a înțeles misiunea culturală și a lucrat din greu la împlinirea ei. Dincolo de evocarea personală, textul transmite o meditație mai amplă asupra condiției intelectualului român. Într-o epocă în care valorile păreau amenințate, iar idealurile se ciocneau adesea de realități dure, memorialistul nu renunță la proiectele sale, devenind un simbol al rezistenței prin cultură. Memoria nu este aici doar un exercițiu nostalgic, ci un act de salvare a identității colective, de aceea a luat parte la cercetările organizate de Dimitrie Gusti, propunându-și împreună să păstreze valorile autentice.

Multe reflecții ale lui Bucuța sunt legate de menirea scriitorului. „O viață întreagă fugise doar după ceva nou, dar măreț, strângând ca un adevărat avar pe fundul literaturii străine sau românești perlele alese din nisipul trecător! Arta, marea artă a scrisului, cu liniile ei pure în formă cât și în fond, putea singură să rețină atenția celui care căuta pretutindeni în sine și-n afară, potecile care puteau să-l îndrepte spre ea.”¹ Memorialistul mărturisește că, deși umbla mereu cu geanta plină de cărți, era îngrijorat și de propriile necazuri gospodărești: cumpărarea casei se făcuse cu multe îndatoriri și cerea multe cheltuieli de întreținere și reface. La acestea se mai adaugă și slăbiciunea nervoasă a mâinii drepte, obosite peste măsură, al cărei arătător scăpase cu totul de sub controlul voinței. Totuși, continuă cercetările științifice, scrie studii pe care le publică în reviste valoroase. Memoriile conțin și multe note de călătorie. Aflăm că în luna octombrie a anului 1930, se implică în organizarea primei Conferințe Balcanice pentru strângerea relațiilor culturale, prin colaborare și cunoaștere. Între cei dintâi trimiși ca delegați ai țării a fost și Emanoil Bucuța, ca unul ce pregătise mai de mult acest teren de întâlnire. Peste doi ani avea să plece la Budapesta, la Congresul Mondial al PEN-clubului. În mai 1936 este la Bruxelles cu o expoziție, pe care o descrie ca un veritabil critic de artă. Vernisajul a fost vizitat de 50.000 de oameni. În luna octombrie a aceluiași an este în Franța, de unde prezintă Parisul și urmele românilor de acolo. „24 octombrie. Zi de duminică frumoasă, cu primăvară în aer. Ne ducem la biserica românească pe Jean de Beauvais...”² Biserica va fi singurul locaș sfânt al românilor, unde se pomenesc între citori atâtea nume mari: Alecsandri, Odobescu, Kogălniceanu. Slujba se făcea măreț și încet, după tipicul ortodox al mănăstirilor. Doi diaconi și un arhimandrit făceau citirile și rugărilor. Un cor cu școală și cu glasuri dădea răspunsurile de sub unul dintre cele mai duioase și luminate vitralii. De jur-împrejur, această veche și mândră biserică papistașă, cumpărată de noi ca

¹ Lucia Borș-Bucuța, *Emanoil Bucuța în memorii*, Constanța, Editura Ex Ponto, 2025, p. 80.

² Catedrala Ortodoxă „Sfinții Arhangheli” din Paris.

magazie de cereale, este deschisă spre cer și spre soare de ferestre înalte vitralii albastre și verzi, unele cu istorii sfinte și numai cu flori și frunze, ca un tufiș al Raiului. M-am rugat cu iubire și cu credință la acest altar depărtat, unde Dumnezeu vorbește limba noastră,” se destăinuie Emanoil Bucuța.³

Memoriile sunt importante pentru că, dincolo de fața vizibilă a publicistului și a enciclopedistului Bucuța, înțelegem frământările și pasiunile omului care se luptă cu timpul și cu bolile, care are dorința împlinirii profesionale și personale. Călătoriile însemnau descoperirea nu numai a unei țări, ci și a culturii și istoriei ei, valori pe care pelerinul le compara cu cele ale poporului român. Volumul publicat în 2025 la Constanța îl scoate din uitare pe cel care merită readus în actualitate. Dacă această carte ar fi apărut până în 2023, am fi inserat în monografia noastră *Dobrogea noetică - repere de spiritualitate* și informații despre memoriile lui Emanoil Bucuța.

Aceste două nume, Lucia Borș-Bucuța și Emanoil Bucuța, care completează universul scriitorilor români, deși cunoscute în anii dintre cele două războaie mondiale, astăzi ar fi fost uitate mai ales de noile generații dacă nu ar fi scoase la lumină de Biblioteca Județeană „Ioan N. Roman”. De aceea, parafrazând un capitol din monografia scrisă la șase mâini (patru a soților Bucuța) și două mâini ale editoarei, am zice: iată o întoarcere acasă, în literatura nu numai a Dobrogei, ci și în circuitul literaturii române, tezaur completat acum cu încă alte câteva sute de pagini, file binevenite, din genul memorialistic, prin care putem reconstitui peisajul cultural din secolul trecut. Darul oferit publicului larg de către Corina-Mihaela Apostoleanu se încadrează în memoria culturii și cultura memoriei, demers editorial necesar în societatea contemporană a incertitudinii și a inversării valorilor.

Anastasia Dumitru⁴

*

³ Lucia Borș-Bucuța, *Emanoil Bucuța în memorii*, pp. 183–184.

⁴ Universitatea „Apollonia” din Iași.